

Kad Kurzemes debesis skan gājputnu balsis...

Marta beigās cilvēkos, tāpat kā gājputnos, mostas ceļotāja prieks. Mans ceļš ved uz Kurzemi: **Ēdole, Alsunga, Kuldīga, Sabile** šie daļie un skanīgie vārdi un skaistās vietas ir šīsdienas galamērķis.

Ēdole sagaida ar mazu lietutiņu, bet ceļmalās redzētie putni: gulbji, dzērves, meža zosis jau piešķirušas dienai pavasara krāsu. Debesis pelēkas, mežos parādās kāda tikko manāma nokrāsa, cerīgi un pozitīvi.

Ēdoles pils mūs sagaida viesmīlīgi. Lūkoju grezno interjeru un daudzās pašreizējā īpašnieka kolekcijas, lasu par pils vēsturi.

Pirmo reizi **Ēdoles vārds** rakstiskajās liecībās minēts 13. gadsimtā. 1230. gadā pieminēta kā kuršu valdnieka Lamekina valsts sastāvdaļa Edualia. Ēdoles pils visdrīzāk celta 14.gadsimta pirmajā trešdaļā.

Par **Ēdoles vietas nosaukumu stāsta teika**: “Kāds barons nopircis zemi un uzcēlis pili, bet nezinājis kā pili nosaukt. Kādu dienu barons braucis savu nopirkto zemi un jaunuzcelto pili apskatīt. Ceļā viņš satīcis zemnieku, kas ēdis olas. Barons prasījis, ko šis darot?

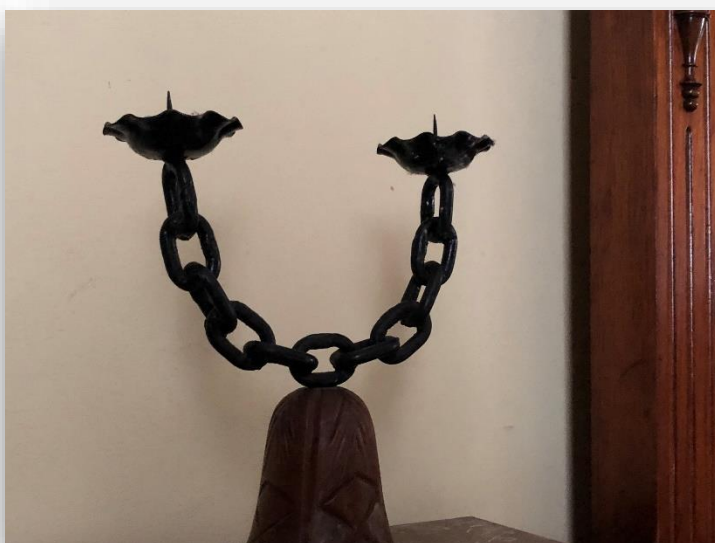
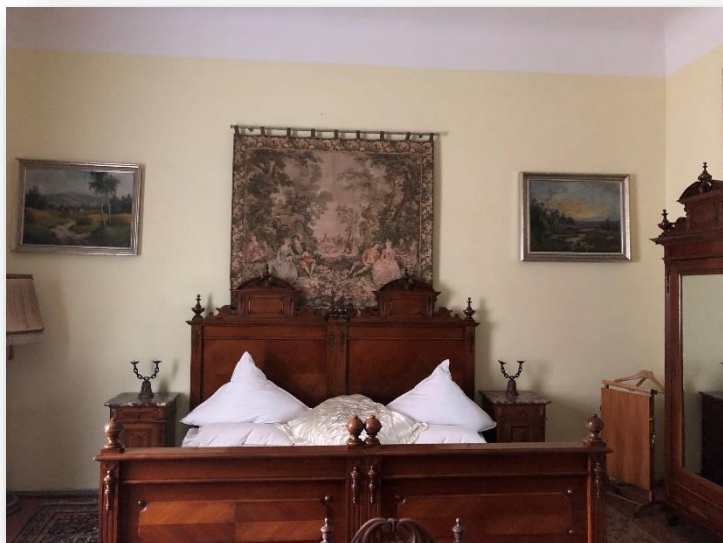
„Ēd olas!”, zemnieks atbildējis. Izteicienu barons nav sapratis, bet paturējis prātā. Beidzot šo vietu barons nosaucis par Ēdoli.” Jau no seniem laikiem Ēdoles novads dēvēts par vienu no skaistākajiem, ja ne pašu skaistāko, Kurzemē. Ēdole jau kopš seniem laikiem saukta arī par ezeru un dižozolu zemi.

Līdz ar Livonijas konfederācijas sabrukumu, Ēdoles muižu 1561.gadā savā īpašumā ieguva bijušais Kurzemes bīskapijas doma prāvests Ulrihs fon Bērs. Bēru dzimtai pils un muiža piederēja līdz 20.gadsimta sākumam. Visdrīzāk, 16.gadsimta otrajā pusē pils tika pārbūvēta, to nocietinot, tika izbūvēts apaļais tornis. Pils laika gaitā vairākkārt tikusi postīta taču aizvien tikusi atjaunota. 17.gadsimta otrajā pusē zaudēja savu militāro nozīmi un pakāpeniski pārtapa par reprezentatīvu Ēdoles muižas kungu namu.

Pils bibliotēka

Ēdoles pilī var pavadīt pāris stundas, laikam aizritot ļoti ātri, personāls viesmīlīgs un gatavi gan pastāstīt, gan parādīt ko interesantu, Pilī savulaik dzīvojuši baroni fon Bēri.

1905. gada nemieru laikā pili nodedzināja, bet jau 1906. gadā uzsāka atjaunošanās un pārbūves darbus, kas turpinājās vēl 1. pasaules kara laikā.

Pilī daudz gleznas ar skaistiem dabas skatiem, kalnu nogāzēm, mežiem un ezeriem. Kalnu majestātiskums tik ļoti iedarās pils interjerā.

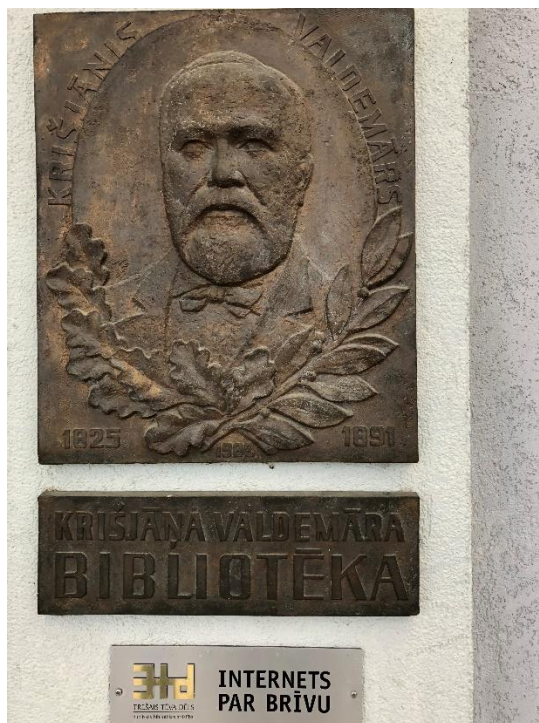
Ēdoles pilī šobrīd skatāmas vairākas interesantas kolekcijas: pulksteņu izstāde, porcelāna figūriņu izstāde, rotaļlietu un akmeņu un minerālu izstādes...

Šī viena no populārākajām teikām Kurzemē daļēji ietver patiesus vēsturiskus notikumus. 1622.g.26.jūlijā Ēdoles īpašnieku Verneru f.Bēru nogalināja viņa dēls Filips kopā ar savu sulaini. Slepka aizbēga uz Poliju, bet muižu mantoja viņa brālis Johans Dītrihs, kurš 1628.g. apprecēja Sibillu fon Maidelu.

Pēc citas teikas Ēdoles baznīca celta grēka izpirkšanai, un slepkava apglabāts zem plāksnes baznīcas torņa telpā. 1910.g. tur tiešām tika atrasts balzamēts liķis brūnā mūka tērpā, kas gulēja uz ozolkoka plankas, taču tas tiek uzskatīts par 7.Ēdoles īpašnieku Ulrihu f.Bēru (1683-1722), kas tādā veidā gribējis izpirkt sava tālā priekšgājēja grēku.

Ēdoles pilī var garšīgi paēst. Bon appétit!

Un te **Ēdoles pagasta bibliotēka** - pirmā pašu latviešu nodibinātā bibliotēka, 1848. gada 23. aprīlī to nodibināja Krišjānis Valdemārs.

Ēdolē par muižas skrīveri sāka strādāt **Krišjānis Valdemārs**. Savu brīvo laiku Kr. Valdemārs veltīja pašizglītībai, viņš vakarus pavadīja lasīdams. Kr. Valdemāra istabiņā stāvēja tiem laikiem reti sastopama parādība – grāmatu plaukts. Lai gan viņa grāmatu krājums bija neliels, tomēr jaunieši sāka par tām interesēties, un Kr. Valdemārs labprāt tās deva lasīt vietējiem iedzīvotājiem. Sākumā šī grāmatu izsniegšana noritēja pašplūsmas ceļā no rokas rokā, grāmatas ņēma muižas ierēdņi, tuvāk muižai dzīvojošie jaunieši. Kr. Valdemāra nodoms bija izsaukt un ierosināt tieksmi lasīt grāmatas. Viņam mājās grāmatas bija gan latviešu, gan krievu valodās, gan arī vācu valodā. Tādēļ Kr. Valdemārs regulāri aicināja pie sevis jauniešus, kopā viņi iztīrāja izlasīto grāmatu saturu, grāmatās paustās idejas. Muižā izplatījās tenkas, ka jaunekļi kaļot plānu sazvērestībai pret baroniem. Lai izvairītos no šādām runām un baumām Kr. Valdemārs nolēma dibināt **"Baltijas jūras izsmelšanas biedrību"**. Biedrības statūtos bija definēts uzdevums - izpumpēt Baltijas jūru, lai tās ūdeņus novadītu uz Sahāras tuksnesi un padarītu to auglīgu. Bet ne jau Baltijas jūru Kr. Valdemārs gribēja izsmelt Ēdolē, bet gan tumsonības jūru izsmelt latviešos, kas toreiz bija nepārrēdzami liela un plaša.

Kr. Valdemāram rūpēja latviešu tautas izglītība, viņš zināja, kāda nozīme cilvēka un tautas dzīvē ir grāmatām. Kr. Valdemārs aicināja: „Tad nu, zēni ganiņi, kad jūs sprīnģēt beiguši, **ķersimies pie grāmatām**, – Ak tad Dievam patīkam”

Kr. Valdemāra grāmatu lasītāju pulciņš auga ar vien lielāks. Drīz vien visas viņa personīgās grāmatas bija izlasītas un radās doma, ka Ēdolē dibināma latviešu grāmatu bibliotēka. Kādā biedrības sēdē Kr. Valdemārs ieteica **dibināt šādu bibliotēku**, pulciņa locekļi atbalstīja šo priekšlikumu un ierosināja vākt ziedojumus grāmatu iegādei.

Īsā laikā grāmatu iegādei tika savākti 70 rubļi, kas bija liela summa nabadzības un bada laikā.

Kr. Valdemārs ierosināja bibliotēku iekārtot baznīcas ģērbkambarī, kas būtu lasītājiem viegli un ērti pieejama, ko pagasta iedzīvotāji bieži apmeklēja. Mācītājs piekāpās un atļāva grāmatu krātuvi ierīkot baznīcā. Tā 1848. gada 23. aprīlī, Lieldienās Ēdoles baznīcā tika atvērta pirmā pašu latviešu dibināta bibliotēka. Baznīcas ģērbkambara skapī bija novietotas grāmatas. Maksa par vienas grāmatas lietošanu bija viena kapeika, pavisam trūcīgiem nebija jāmaksā. Lasītāji bez kapeikas kabatā – kalpi un nabadzīgo zemnieku jaunatne, kas pulcējās ap Kr. Valdemāru, bija pirmās bibliotēkas lasītāji un arī atbalstītāji. Lai gan šiem lasītājiem 1 kapeika bija liela bagātība, tomēr daži taupīja naudu grāmatu iegādei. Bibliotēku fonda pilnveidošana ir viens no bibliotēkas attīstības pamatnosacījumiem. Ēdolnieki savai jaunajai krātuvei vāca ziedojumus. Otrajā bibliotēkas gadā tās paplašināšanai tika saziēdoti 25 rubļi. Šo naudas summu toreiz izdevās savākt bez īpašas uzrunāšanas. Ēdoles brīvbibliotēka bija spilgts piemērs Kr. Valdemāra demokrātiskajiem uzskatiem un spējai realizēt šos uzskatus dzīvē. Kr. Valdemārs atceras: „ **It kā bites uz medu – tā uzkrita** 1848. un 1849. gadā **lasītāji Ēdolē grāmatu krātuvei**, ko man laimējās caur siltu un aukstu gaismas draugu dāvanu iesaistīt; lasītāji dabūja grāmatas par velti lasīt, jo jauniem ziņkārīgiem lasītājiem uz zemes reti atrodas grāsis kabatā”

Bibliotēkas dibināšana pagastā izsauca lielu sajūsmu. Bibliotēka radīja interesi, tā kļuva ļoti populāra, daudzi baznīcā ieradās galvenokārt pēc grāmatām Tāpēc šodien bibliotēka nes Krišjāņa Valdemāra vārdu.

*Alsungā.... Tur tālumā uz estrādes skatuves tas mazais punkts
esmu es 😊*

Un mājupceļš: Ventas rumba ar patiešām lidojošām vimbām... fantastiski, meža zosu lidojums un Sabiles šarms.

Mēs uzņemam fotogrāfijas, lai tās kalpotu kā biļetes atpakaļ uz mirkli, kas piedzīvots, bet zudis...

Jelgavas pilsētas bibliotēka nes godpilno stāstu bibliotēkas nosaukumu, tāpēc savu stāstu gribu noslēgt ar kādu teiku:

«...divi brāļi, Johans un Frīdrihs Bēri, kāroja pēc skaistās jaunavas Sibillas fon Maidelas rokas, kura, būdama kaislīga medniece, par laulībām negribēja neko zināt, zaļā medību tērpā klīda apkārt un izsmēja savus aplidotājus. Johans domāja, ka priekšroka tiek dota viņa brālim, tāpēc kādā klusā nakts stundā to Ēdoles pili nogalināja, pie kam Frīdriha asinis apšļāca telpas sienu. Nedarījums tika noslēpts, siena notīrīta, Frīdrihs kā miris no triekas svinīgi apbedīts, un Johans beidzot ieguva nepieejamās un patvaļīgās Sibillas roku. Dzenoties pēc Sibillas, Johans bija savu asiņaino darbu pavisam piemirsis, un lepnī iesoļoja Edolē kopā ar jauno sievu. Taču, ieejot slepkavības telpā, viņš atkal ieraudzīja uz sienas parādījušos liktenīgo asins traipu un nokrita bezsamaņā. Viņš pamodās drudža murgos, un šīs runas jaunajai sievai noskaidroja baismo notikumu, par kuru viņš kādā nestundā arī pilnīgi atzinās. Pamazām Johans izveseļojās, taču viņa drosme bija salauzta. Sirdsapziņas pārmetumi viņam lika vairīties no ļaudīm un klīst apkārt pa mežu. ...Kādā rudens vakarā Sibilla sēdēja zālē pie ratiņa un vērpa, kad pēkšņi no blakus torņa telpas parādījās kāds rūķītis. Viņa sabijās, taču ...viņš lūdza ļaut zāli izmantot rūķišu karaļa kāzu svinībām un apsolija par to skaistu dāvanu ar noteikumu, ka neviena cilvēka acs nevēros šīs mistiskās izdarības. Sibilla to apsolija un devās uz guļamistabu, pirms tam noslēgdama zāles durvis. Johans bija vēlu atgriezies no savas apkārtklišanas un pusnomodā dzirdēja jauku mūziku plūstam no zāles. Pa daļai zemapziņā viņš sekoja saldajai melodijai un, tā kā durvis bija aizslēgtas, caur atslēgas caurumu redzēja spožas kāzas. Svīstot rītam, Johans ar nedrošiem soļiem devās pie Sibillas, kas jau bija pamodusies, lai izstāstītu redzēto. Viņa skaļi ievaimanājās, jūtūt, ka pārkāpts solījums un atllāts rūķišu noslēpums. Arī Johanu sagrāba bailes, viņš gribēja bēgt no baismās pils, uzlēca zirgā un aizdrāzās projām. Drīz zirgs atgriezās pils pagalmā - bez jājēja, trīcošs un putās. Sibilla ar saviem ļaudīm bailēs steidzās meklēt vīru un atrada to netālu no pils, guļam bez dzīvības zem ozola, kas joprojām stāv pils parkā.

Kādu vakaru Sibilla atkal viena sēdēja klusajā pilī pie bezdarbībā stāvošā vērppjamā ratiņa, kad parādījās tas pats rūķītis, kas turēja rokā zelta vārpstiņu un teica: «Tavs vīrs saņēma savu pelnīto likteni, jo cilvēka acīm, kas redzējušas mūsu mistērijas, jāslēdzas uz mūžu; viens no mūsējiem sēdēja ozolā, sabaidīja zirgu, un tas nometa jātnieku, kam bija jāmirst. Taču tavs pakalpojums nepaliks neatalgots - mūsu ķēniņš tev sūta šo zelta vārpstiņu, kas jāglabā šajā pilī, jo tad tā pastāvēs un tās iemītniekus pavadīs laime». Sibilla lika vārpstiņu iemūrēt pils zāles sienā un nodeva Johana brālim Ulriham pili ar tās pārdabiskajiem un baigajiem noslēpumiem. Viņa pati dzīvoja vēl neilgu laiku un parasti uzturējās zālē, sargājot tai uztcēto vārpstiņu. Kādu vakaru viņu atrada sēžot mirušu, ar seju pret vietu, kur bija tikusi iemūrēta vārpstiņa. Arī pēc nāves viņu bieži redzēja zaļajā medību tērpā parādoties pils gaitējos un vecajā zālē.

Asins traips slepkavības vietā tā arī negribēja pazust un, neskatoties uz pārkrašojumiem, vienmēr parādījās no jauna, līdz beidzot tam priekšā novietoja skapi. Tagadējais īpašnieks barons Ādolfs Bērs un Evelīne, dzim. grāfiene Keizerlinga, lika pili un baznīcu, pirmo 1835.-1841.g., otru 1850 - 1852.g., atjaunot vecajā stilā. Tad arī pili tika izdeldēts asins traips, jo tajā vietā sienā izlauza kamīnu, un tādejādi pavarda uguns nu izpirka slepkavību. Šīs pārbūves laikā pili pēkšņi nomira arhitekts un arī viņa pēcnācējs ņēma galu, nokrītot no stalažām. Tad ļaudis runāja, ka zaļā sieva nevēlas nekādus pārveidojumus, baidīdamās par savu vārpstiņu. Bet, kad īpašnieks pats uzņēmās būvdarbu vadību, celtnē tika bez negadījumiem novesta līdz galam. Senču sieva zaļajā tērpā laikam gan būs ticējusi, ka viņš negribēs aiztikt vārpstiņu, kas arī tiešām netika darīts, jo vietai mūrī, kur tā apslēpta, nepieskārs.»